

کتابخانه عمومی دانشگاه تهران
Greek and Roman Theater
Don Nardo
Lucent Books, 1995

تئاتر یونان و روم

۶	رویدادهای مهم در تاریخ تئاتر یونان و روم
۹	پیشگفتار: منظومه تضادهای انسانی
۱۳	۱. زایش روستایی از ظلمت: خاستگاه دان ناردو
۲۷	۲. خدایان مصنوعی: محصول نمایش یونانی
۳۳	۳. سه غول تراژدی: عنصر زمین ترجمه منوچهر پز شک
۵۹	۴. ریشخند بوجی های زندگی: گمندی کهن
۷۱	۵. روزمرگی های ساده زندگی: گمندی نو
۸۳	۶. تنوع و عوام زندگی: تئاتر ابتدایی روم
۹۵	۷. هیچ چیز در زیر این آسمان نیست: تئاتر روم باستان
۱۰۷	۸. تئاتر در امپراتوری روم: هنر یا سرگرمی
۱۲۱	۹. میراث تئاتر باستان: برای همه مردم در همه دوران ها
۱۲۷	یادداشتها
۱۳۱	برای مطالعه بیشتر
۱۴۱	منابع دیگر
۱۴۹	نمایه

www.dan-nardo.ir
Printed in Iran
۱۳۸۸

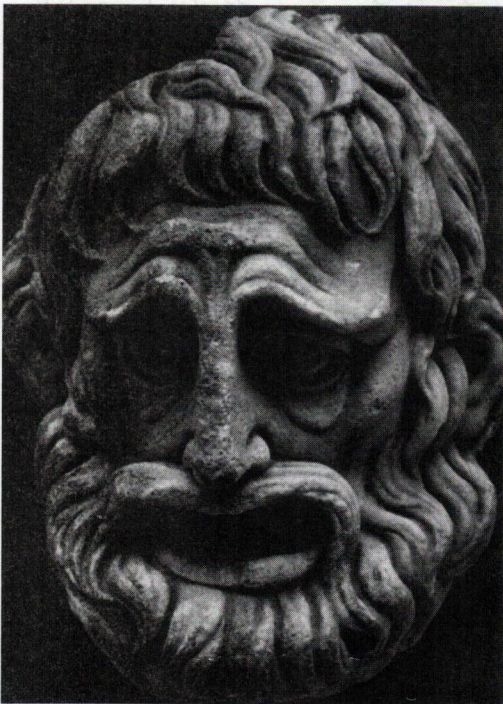
فهرست

۱. رویدادهای مهم در تاریخ تئاتر یونان و روم ۶
۲. پیشگفتار: منظومه تضادهای انسانی ۹
۳. ۱. زایش روشنایی از ظلمت: خاستگاه‌های تئاتر ۱۳
۴. ۲. خدایان مصنوع: محصول نمایشی یونانی ۲۷
۵. ۳. سه گول تراژدی: عصر زرین درام یونانی ۴۳
۶. ۴. ریشخند پوچی‌های زندگی: کمدی کهن ۵۹
۷. ۵. روزمرگی‌های ساده زندگی: کمدی نوین ۷۱
۸. ۶. تنوع و عوام‌زدگی: تئاتر ابتدایی رومی ۸۳
۹. ۷. هیچ چیز در زیر این آسمان تازه نیست: تئاتر دوره متأخر جمهوری ۹۵
۱۰. ۸. تئاتر در امپراتوری روم: هنر یا هرزگی؟ ۱۰۷
۱۱. ۹. میراث تئاتر باستان: برای همه مردم در همه دوران‌ها ۱۲۳
۱۲. یادداشت‌ها ۱۳۷
۱۳. برای مطالعه بیشتر تر ۱۴۳
۱۴. منابع دیگر ۱۴۵
۱۵. نمایه ۱۴۹

پیشگفتار

منظومه تضادهای انسانی

یونانیان که مردمانی بسیار خلاق بودند تئاتر را در سده ششم پیش از میلاد ابداع کردند. در آغاز سده سوم پیش از میلاد رومیان که مردمانی اهل عمل بودند، نمایشنامه‌ها، شخصیت‌ها، و

صحنه‌پردازی‌های یونانی را با نیازهای خود سازگار کردند. نمایشنامه‌نویسان و تهیه‌کنندگان یونان و روم باستان تقریباً همه عرف و آیین و تمرین‌های مربوط به نمایش را پایه نهادند، که تا امروز نیز از آن‌ها پیروی می‌شود. همه مفاهیم مربوط به هنر تئاتر، چون تراژدی، کمدی، دلک‌بازی، قطعه‌های موزیکال، و نیز مفاهیم بازیگری، کارگردانی، لباس‌های ویژه بازیگری، صحنه‌پردازی، صحنه‌های متحرک، و حتی جوایز بازیگری و بلیت تئاتر، ریشه در یونان و روم دارند.

در نزد این مردم باستانی، به خصوص یونانیان، تئاتر تنها نوعی تفنن به شمار نمی‌رفت. از آن‌جا که نمایشنامه‌نویسان و بازیگران، احساسات،

یک صورتک یونان باستان، مربوط به تراژدی. هر بازیگر با استفاده از چندین صورتک، می‌توانست نقش‌های متنوعی در یک نمایشنامه بازی کند.

تراژدی در برابر حماسه

ارسطو در رساله فن شعر^۱ خود [که در این جا از ترجمه فارسی آن به قلم عبدالحسین زرین کوب نقل می شود] در مورد انواع گوناگون شعر و این که هر یک از آنها، به ویژه تراژدی چه رابطه ای با نمایشنامه نویسی دارند، بحث می کند. او در این جا شعر حماسی هومر را با نمایش های تراژدی روزگار خود مقایسه می کند.

«اما حماسه، مشابهتی که با تراژدی دارد، فقط در این است که آن نیز نوعی تقلید است که به وسیله وزن، از احوال و اطوار مردمان بزرگ و جدی انجام می شود. لیکن اختلاف آن با تراژدی از این بابت است که همواره وزن واحدی دارد، و شیوه بیان آن نیز برخلاف تراژدی

نقل و روایت است. همچنین از حیث طول مدت نیز بین این دو تفاوت هست. چون تراژدی سعی دارد که تا ممکن است به مدت یک دوره آفتاب محدود بماند و یا اندکی از آن تجاوز کند. [بازی در تمام طول روز ادامه یابد.] در صورتی که حماسه از لحاظ زمان محدود نیست... اجزا و عناصری که در ترکیب این هر دو فن داخل است، بعضی بین هر دو مشترک است و برخی مخصوص تراژدی است. از این رو هر کس بتواند در تراژدی بین نیک و بد آن فرق بگذارد در حماسه نیز می تواند نیک و بد را بشناسد و فرق بگذارد. چون عناصر و اجزایی که در حماسه هست در تراژدی هم موجود است، در صورتی که عناصر و اجزای تراژدی در حماسه وجود ندارد.»

ارسطو، فیلسوف، معلم و دانشمند پرآوازه یونانی (۳۸۴-۳۲۲ پیش از میلاد) در اثر خود فن شعر، در باره ریشه های تئاتر و نمایشنامه مطلب نوشته است.

عواطف و تجربیات بنیادی انسان، همان عناصر بیان شده در شعر را مجسم می کردند، تئاتر گونه ای شعر تلقی می شد. شعر، در بنیادی ترین شکل خود، امور یا رویدادهای طبیعی را

به صورت گفتاری یا نوشتاری توصیف یا از آن ها تقلید می کند. تئاتر نیز، با به نمایش درآوردن سخن شاعران در برابر تماشاگران، از طبیعت یا از زندگی تقلید می کند. ارسطو، فیلسوف و دانشمند یونان باستان، عنصر تقلید در شعر و رابطه آن را با نمایش^۱ در روزگار خودش، باز شناخت. وی در فن شعر که تحقیقی در باره ریشه ها و ساختار نمایش است، می گوید:

چنین به نظر می آید که پیدایش شعر دو سبب داشته است، هر دو سبب طبیعی. یکی تقلید است که در آدمی غریزی است و هم از عهد کودکی ظاهر می شود و فرق انسان با سایر جانوران است، چنان که انسان معارف اولیه خود را از همین طریق تقلید به دست می آورد و همچنین همه مردم از تقلید لذت می برند.^(۱)

دیدگاه ارسطو نسبت به شعر و این که اشتیاق به آن ذاتی انسان است، به باور او می توانست محبوبیت گسترده تئاتر را در زادبومش آتن، مرکز فرهنگی یونان در سده های پنجم و چهارم پیش از میلاد، توضیح دهد. در واقع، در نزد آتیان و بسیاری از دیگر مردم یونان، شعر تنها گونه ای از ادبیات نبود. شعر، وسیله ای برای بیان به شمار می آمد که مردم با آن رشد می کردند و بنابراین، آن را کاملاً می فهمیدند و این امر، نمایش را، به عنوان گونه ای شعر به ویژه سرشار از احساسات، برای آن ها بسیار با معنی می کرد. به نظر یوجین اونیل جونیور،^۲ پژوهشگر حوزه تئاتر:

در نزد آتنی سده پنجم پیش از میلاد، شعر تنها چیزی نبود که بینشی در زندگی به او ارائه کند، بلکه قسمتی لازم و معنی دار از زندگی او نیز به شمار می رفت... وی ساعت های طولانی را صرف شنیدن شعر می کرد و در نتیجه شعر به جزئی از طبیعت او تبدیل می شد. تماشاگرانی که به دیدن تراژدی های عظیم (یونانی) می نشستند، لابد نوعی افراد بوده اند که چنین در شعر غرق می شده اند، و الا با هیچ نظریه دیگری، قادر نیستیم توضیح دهیم که چگونه نمایش هایی مالا مال از... (اشعار) پر طول و تفصیل، از چنین محبوبیت گسترده ای برخوردار بوده اند.^(۲)

عامل دیگری که یونانیان را به سوی نمایش و نمایشنامه می کشاند، این بود که نمایشنامه به عنوان گونه ای شعر، معمولاً برای کشف تناقض های ذات آدمی و حیات به طور کلی، بسیار مناسب بود. برخلاف بسیاری از مردم باستان، یونانیان این دیدگاه را که حیاتشان، یکسره از